

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

НЕДЈЕЉНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

БРОЈ 16.

НА ЧЕТНИЊУ, У СУБОТУ 27. АПРИЛА (7. СВИЊИЊА) 1874.

ГОДИНА II. (IV.)

„ГЛАС ЦРНОГОРЦА“ излази један пут недељом. Старе: за ПРВУ ГОРУ и АУСТРО-УГАРСКУ год. 6; по год. 3; четврт год. 1. 50, и. За СРБИЈУ год. 7; по г. 3. 50; четврт 1. 75, и. За све друге земље год. 4. по год. 4; четврт год. 2. За остале земље се за ред 5 новчани. Предплата и све наруџбе шаљу се администрацији, и доноси уреднику на Цетиње.

ВАЊСКИ ОДНОШАЈ АУСТРИЈЕ.

Аустро-угарско министарство спољних послова издало је, по обичају и ово године за делегације своју „црвену књигу“. Та књига или да доседе сва најважнија акта годишњег рада министарства за спољне послове, из чега би се видно положило и одношај Аустрије према осталим државама. Мислило се, да ће ове године особито занимљива бити та књига, јер се у њој зблише саставци владаоца, ушледе којима се истакао уједињавање о обрту аустријске политике на истоку, у којој се догодило познати сукоб у Босни, посредовање Аустрије у тој ствари, борба против Рима и т. д. Али гроф Андриши ваљно је за добро, да и овога пута изненади радозналце савршеном празнином првене књиге. На 117 страна у четири одјела има у њој само: о заступању аустро-угарских интереса у Шпанији; о именовању новог гувернера у Либанону; о питању суецког канала и на посљедку о иницијативним питањима.

Према таквој садржају није ниједно чудно, што аустро-угарско министарство, њемачко и мађарско, осуђује и ту књигу, и њену установу и грофа Андриши. Мађарски опозициони „Елемер“ зове „црвену књигу“ азбуком за трговце, а „Хов“ периодички часописом за интересе трговине. Бечки уставовјерни листови још су јеткији. „Преса“ жали карту и новце, те су потрошени за ту књигу. „Татеспрес“ каже, да гроф Андриши не слуша оне ријечи једнога француског критика: „Све је слободно, само не оно, што је досадно“. Он са својем противно исповиједа: „Све је слободно, само не оно, што је замиса“. Што би далеко могло или задовољити општу радозналост, или разјаснити такве тачке у најновијој повјести — све се то искључује немилостиво у црвеној књизи. Дешоше, 8 на броју, све су у Бизмаркову свјетлу од својег новине. Она се већ издавала укључују политици. Саставци монарха, пут у Петроград, окрет у источном питању, борба против Рима, све то, што је прошлијех година занимало државе није нашло мјеста међу црвеним корицама. За сва та питања право је мјесто тина у министеријалним бировама. Да их огрије сунце јавности могла би она и проклајати, а таквога била боји се наш министар спољних послова.

У истом смислу пише и „Н. с. л. преса“. У једном свом уводном чланку пита: вриједи ли такве црвене књиге оне карте, на којој су штампале? на наставак: „Делегације су битни дио нашег уставног права, а гроф Андриши сигурно је мање од својих државника вољан да ускрати дужно штовање делегацијама бечкога и пешташкога парламента, као институција аустро-угарске уставне државе, као парламентарној контроли вањске политике, финансије, трговне обранске силе цијеле државе. По да се министру важнијех послова када прохтејело, да измије установу и власт делегација, него то ничим боље постигао, него ли овом црвеном књигом. Ако гроф Андриши мисли, да није добро издавати овакве збирке, нека се одважи па нека више нештаде црвених књига. Јер издавање њихових, каква је ова, нека никакве вриједности и неодговара достојанству делегација. Јавно мишљење, које се одавна вриједно томе кавалерском поступању у свему,

што се тиче вањске политике, држа овакву црвену књигу пуком дјетињском поругом“.

Ето тако суде аустро-угарски листови о најновијој зборници акта спољних министарства и то неравно, са свијем разложно и без икаквог префервања. Јер не само што он ниједно свијетлости не баци на вањна политичка питања и на положај Аустрије према њима, него је она у самој свој трговачком облику сировашан и безначајан, јер и у томе погледу много важније ствари, као трговачки преговори са Русијом некају спомена у црвеној књизи. Истии Андриши органи говоре: заступници могу у делегацијама бити о стварима, које су нејасне, или се не поштују, а гр. Андриши ће дати објасњења. По то не стоји. Ако су дипломатски обзирни спријечили гр. Андриши да изјави ствари не изложи јавности, ти исти обзирни неће му допустити ни делегацијама да их открије. Допуштамо, да влада може имати узрока, да нешто и задржи пред јавности, али са свијем је чудно, да баш књига не изнесе о својем раду у спољној политици. Међутим то је ствар често држављана аустро-угарских и делегација, којима се ускраћује право, да може контролисати и знати шта им ради министарство у вањским пословима.

Но и за нас и за сваку власт опет једну занимљиву страну ово питање. Занимљивост та лежи у самој питању: За што, због чега је гр. Андриши изоставио сва писма, која се одnose на политички рад министарства спољних послова? Чини нам се, да се на ово питање само ово одговорити може: Или није ништа важно рађено, или је доста важнога рада било. Прво не може икакво бити, јер томе противрече царске посјете, пут царев у Петроград, саставци Андриши са Горчаковом и Бизмарком, и доста неки, какав је да је, обрт аустријске политике у источном питању. Остаје дакле оно друго, и онда мора бити, или да је међу поменутијех државницама нешто позитивно утврђено, што Андриши не може изијети на јавност, или да са тежиња своје политике није присио у жељено пристаниште, због чега није смјо дотична писма саопштити. Ми држимо да ово последње стоји. Вјерујемо, т. ј. да је у прошлој години Аустрија имала важнијех преговора са Русијом и Немачком, али не вјерујемо, да је међу њима што позитивно закључено, и за то држимо, да гр. Андриши у својој црвеној књизи није могао изијети никакве резултате у извањској политици. И баш на томе оснивамо ми наше мишљење, које смо исказали у прошлијех чланцима, да је свијех ових преговора и путова једини циљ: — мир по сваки начин за неко вријеме. И више ништа. А шта ће најскорија будућност доијети, које ће као пријатељи остати, које ли неспријатељи постати од дванајстијех опријатељенијех сила, то ниједној Аустрији још није изјавио. Дакле баш у оној кривини црвене књиге, на коју се иче, налазио ни важности и управо кључ ситуацији, положију Аустрије према осталим државама јевропским.

ТУРСКИ ПОСЛОВИ.

Званичне загребачке „Народне Новине“ доводе овај чланак:

„За цијело ће се многи сјехати опријех вријести са Боспора, кад је прије својих тринајест година четити падши Абду-Азис сјео на престоле Отманово. Из Париграда површише гласови, који новог султана призваху као новог Харуна-Рашида. Код дванајстијех десператова стана Турске и вањних финансија неће без интереса бити споминути неки из првих дана срећне владе дванајстијех султана турскога, да се узголе тим боље сваколика ошачност турска прису-

дита.

Прво бијаше Абдулу Азису, да је из султанскога селмаула изабачио ону салесну спиритозу, што су биле за понуду турској господи. Онда дозвола равнатеља царске ковнице и предаде му големе свијећњике, тешке минале, што сребрене, што златне, да од њих скује новце. Тим доби зарод-хана не мање него тридесет милијона гроша, и го изненади. Онда заплације богата колеса и нитове царске и нареди, да царски хареми употребљују само прсте арабе, без златна или сребрна уреса. Кад му се министарство први пут пријавило, хтејаше велики везир разложити му стање царевине, али му нови султан упаде у реч, рекав: „Ја знам да наша војска није одјевена, да није добро оружана, да се зло храни и да не добија никакве плаће. Знаш да ичадено бродова, али да смо опет за то без морнарице, јер нам се бродови не вјежбају. Познам наше повично стање и вољан сам од тежега лијечити га. У којем двору владати ће ред и штедња, хоћу да ред и штедња влада и у царевини“. Том приликом заповиједа своју близанику, да му се од цивилне листе мјесечно по 150,000 ф. а вр. сбрише и да ладе на најпрече потребе војника.

Код таквога почетка ко није помислио, да ће се Турска под таквога царем препродити! Он је докле у штедњи нашао, да је укинуо и скупоцјене знакове чина вањних војника и грађанских чиновника, јер су ти знакови били од алека камена, те су стајали са 5000 гроша по комаду. Пријатељи турски у Јевропи били су у седмој небу, особито кад је и Абду Азис рекао, да ће пред законом сви његови поданици бити равни, пак били они на које вјере или језика.

Ако су на западу јевропском били усхићени новим султаном, правовјерни Турци били су у прококову ценету. Чег није било у вањних султана, то Азис учини. Синовии покојнога султана Меида архата су, шта ће им строго с њим уредити; али он их вањски обдари, остави их у царским одјама, свијетова их, да буду штеднији, да уче, да раде, еда би и турски царевини били кадри чинити добри царевини. Азис ниједно укњише даде кадунима ранијег султана, нити их заточи, но их опожени, да живу као што турски женама приличи, умјерено, без раскошности. Он прогна више из свога двора и себи узео за доглавнико праве старовјерне Турке. Проче се прича пуно, како нови цар преобучен хода по Стамбулу, да би сам познао потребе народа свога, те како је родио се нов Харун али Ашид. Између многих таквих прича дати ћемо мјеста једној и у овом чланку ради карактеристике новог султана и његова раду муслиманства о њему.

Једно вече отићи ће султан преобучен у једну кафану и непознат сјести ће међу другом Турке. Није разговар на новог султана, те га стаде на најружнији начин грдити. Слушао га дервни један, те кад му би руга подебела, скледе лулу са чибук свога, пак мога султана поштено издевети. Сутрадан позваше дервину у царев двор. Како се пренао, кад виђе, да је његов синовни балија главог ваљне и падшика! Али Азис га похвали ради синовног понашања, даде му некаква пензију и препоручи му, да и као паша стоји ревно уз истину и правду, само, рече му, кад бијеш а ти узми млади чибук!

Тако бијаше прво вријеме владе султана Абдула Азиса. *Salvato et caute et saepe. Задоро-*

дан i pravovjerna muhamedovaca i civilizisanih jevrejski zapadnjak. Činilo se, da će nov vijek nastupiti u Turskoj.

Ko bi u posuškilo u dobru vođu turskoga sultana? Prividje je jako, da sazna zlo, što je činilo tursku carevinu. Prvi njegovi javni čini pokazuju, da je ozbiljno pošao za tim, da zlu doskочи. Naka što vidimo?

Je li uprava u turskoj bolom postala? Jesu li prestale zloporabe velikih i malih pasha? Je li procvatila trgovina i industrija? Jesu li se digli zavlati i u ošće privrede? Je li sigurnost javna bolja? Da li se vorkinulo naprijed u ravnopravnosti kršćana sa muslimanima?

A šta da reknevo o finansijama? Abduz Azas kao da se u početku jače zahukao, nego li što je mogao za duže izdržati. Može biti, da bi po tursku carevinu bolje bilo, da je uvjerenije počeo, a bolje iztražao. Ali i u njemu se istočno posjedotčno: slajna vatra, koja bukne u oblaci, da tim prije u nepo čira i grrav vlome.

U Turskoj je na dnevnom redu staro gospodarstvo; novi dugovi prave se, da bi se odgovorilo obveznostima prijašnjih dugova, kontrola neka nikakove, pashе и други званичници heraju stari posao, a narod u carevina propadaju dalje и dalje, naka и сам сultan neotima се више, да из глвба изуче себе и carevinu своју.

Bilo bi jedno sredstvo, kojim bi se jednaki moglo, bar za vrijeme pokoini turskim finansijama. Taj bi način bio, kad bi država za себе uzela vakufe, т. ј. црквена добра и она приватна добра, koja под именој вакула стоје, да неби никаква данка u carevu blagajnu плаћала. Није се јединит у средство и спомињало. Обично су ода у јавности пуштала, како порта најјерана к тому средству приступити, кад је u царинској blagajni пара nestalo. Ali ako стоји, да би се тим никак извјешчно finansijsko zlo u Turskoj, не мање и то стоји, да би онда крај био мухамедовском турству. Koji би nako сultan саво такoвни путем ударити? koji велика vezir саво би се подухватити, да ту вјеру и изведе?

Нашо би се и других начина, koji би временом могли повратити турске finansije. Ту би било одних добрани покoиh, кад би се данашња царинска система u Turskoj узвицала. Ова система вредје цицелу турску carevinu и њезну идустрiju и привреду на илост и неимати иностранству, поименце nako Инглешкој. Јер увозна царина u Turskoj износи 5 на сто, извозна nako 12 на сто. Ту је на први поглед очевидно, да Tурска мора сиромашити, јер је у свем зависна од иностранства. Ali од свега иностранства Инглешка сама више него два пута онолико увози u Tursku, koliko све остале државе. Дакле Инглешка онај је уводила, koji Tурској и Tурској срч свеса; за то она и заузвнла се толико за остатак турске carevine! Не жели она ту на Tursku, него на себе. С тога пати поименити није на промјечу царинске системе, ако порта и рати ча том, да се опрости својих пљачки.

Могло би Tурској, кад би имала добар надзор и контролу у јавној управи. Али одкуда Tурској поштени, разборити, научени, врједни званичници са ваљаним и јаким устројством? На то не може се ни у сну помислати. Ну ту није лјаква турској благодјни.

Знаменито би дигло богатство турских и овако благословљених земаља, кад би се погрлади друмови и жељезнице. Само омет ту је малена пачка, да за такoве грађевине треба доста новца и пуцо жрдита. А гдје да узме Tурска новца? гдје ли да вађе кредита? К тому добре песте и жељезнице развицне идустрiju и трговину, а ове су немогућна ствар u Tурској са горе изнесенна разлогима.

Још један извор био би за покoиh турским државним финансijama. То би било, кад би се рудокопне отвориле и развицно шумана господарило. Рудокопи и шуме доносе новца, кад се рационално ради; али ту се ништу посве други увјети, него ли што их Tурска данас има и што ће их у будућности имати. Одкуда Tурској уређена државна управа! А без ове неспомена рационалног шумарству и развитку рудокопства. А врх свега ко ће у Tурској за то потребни новца дати? Јер за инвестиције такoве треба новца, много новца, а к тому дуга и стагна мира. Ко ће пак Tурској моћи мира зајамчити.

У остатак све да и вађе новца за рудокопе и шуме, за цесте и жељезнице — тај би дошао саво с оне стране, која би што раније хтјела и главницу и велике камате да поврати. Инглешки

капиталисти дошли би и изисали би земљу горе, него ли што је већ изисана, и невоља би истом тада наступила у свом најужаснијем елау.

Са свим објективно снатурају ствар, мора се изрећи, да Tурској лјаква нева. Она ће моћи још које врјеме животарити, докле не подухне олуја, која ће порушити оно, што је одавна истрахнуло. У државничким круговима наше монархије увиђају то потпуно и доказом је тому проијевсина политивна Аустро-Угарске на истоку. Скрајње је врјеме, да се и од стране наше монархије узине вјере, које су по њу потребне за претстојеће свентуалности на истоку. А биле те промјене на какoве, оне ће моћи бити само на корист кршћанској шрствети и лудској слободи, а тим на корист оним милијонима наше браће, која на истоку живу.

ДОГАЂАЈИ У СВИЈЕТУ.

Пешачки државни сабор је отворен. У царевом пријестолном говору највећа се родост изражује, што је приједен војнички закон и увјерава се најјаче о миру. У остатак слободоумни Пешци нијесе имало задовољна са резултатима овога саборског засједана, јер поред другoга и закон о слободној штампи зашто је поинтрен. Занимљиво је једно изјезене Мoлткeво у посљедној сједници. У познатој бесједи својој он је рекао: шта би и радима Пешачка са освојеним ковалом Француско или Русије? Сада га је нишао један посланик зашто није споменуо Аустроју? И Мoлткe бијаше збувен на то питање на је саво одговарао, да он није могао именовати све државе европске. А њека на то приједјују, да Мoлткe за то није могао споменути Аустроју, што Прусека не тражи од Аустроје саво један ковал, као од Француске, него она хоће сву пешачку Аустроју. У својој шади пода иштине.

Има омет новјех откритиња, која се односе на посљедни рат, наиме, да је и Данска имала бити савезник Француске против Пешачке. Један париски дописник јавља, да је један Шведац, који је живио у Паризу, преговарао са тадашњим министром Дипломом, како би и Данска, Шведска и Норвешка са Француском заједно ударила на Пешачку. То је било 10. Јула и у 10 сати ноћи вође Дипероа цару и предложи му то. Послије једнога сата управно је цар на министра спољних послова, војводу Грамова, ово писмо: „Мој драги војводо! Ваља ода једнога доброг дипломату послати у Данску, да утврди свјез с тијем условом, да 28,000 француске војске дође у Данску. Исти би се морао час прије вратити. Будите увјерени о моме искреном пријатељству. Наполеон“. Ушљед првијех пешачких побједа саво разбио се тај план.

У Француској на жалост унутрашњи одношаји су још једнако траљави. Борба између монархиста и републиканца траје једнако без извјесна изгледа. Једина је утјеха, што су републиканци ипак доста сложни и ажу слабо одважни, а монархичне странке су јако распуштене. Међутим Брољеви непрестале настојати, да их како сложн како би и у скупштини могло дати вотирати уставне закоде. И има једна новија вјест, по којој су се већ сложили Макмахон, Брољеви и легитимистична десница. Ако се то обисти онда ће се и Макмахон одрећи наслова „предједник републике“ и брзо ће се покушати обновице монархије.

У Инглешком парламенту био је прошлјех дана говор о злати, која би се имала дојачити са неколико околности. „Тајмс“ говорјеи о томе, вели, да сада нева никаква изгледа, да би могао доћи до рата, па с тога неодобрала толики изванредни трошак. Ми ако краљичина влада тражи тај трошак, онда би се „Тајмс“ могло и преварити и то би покарвило оно што смо у прошлом броју говорали, т. ј. да Инглешка најјерарава омет преузети активну политику и да се спрема савез између ње и Русије.

У угарском сабору изабрао је црквено-политички одбор један полодобор од седам лица, који би израдио основу или начела за обигаторни грађански брак и ред вијешава за одбор. И изабрани су: Шошић, Тиса, Молнар, Хоџан, А. Зечи, Николаћ и Јовановић.

Одношај Италије према Француској дариут је у најоштељивију живу једним догађајем у Ницу, прошлјех дана. Француски и италијански синдикат за жељезницу Ница-Кови привреда онда

сјајан башкет. Послије развијех говора уставне и Након члан народне скупштине те рече: „Видећи онда ниле своје земаље Италијане, игра ми срце од весеља, те ми се омет буде сва која италијанска чувства и жеље. Увјерен сам у думка, да ће се већ да кратко врјеме красна наша Ница, јуначка она Понгенја, жртва италијанске иззависности, вратити својој правој домини. У ту жртву жртвовао блх драге воље све своје иштере, а и обитељ своју, а знате како ја јако љубим. Дао Бог, да доживим онај красни дан.

Од еад је Ница под Француском нијесе се чула у кој таке ријечи. Француско је повинарство јако узбуђено против тога посланика и по свој привални ствар ће доћи и пред народну скупштину. Говори се, да је италијанска влада већ изјавила француској да она неодобрала ону изјаву, ишти је она знала што о њој.

Из Шпанјолско стижу веселија гласови. Ако је истина републиканска је војска освојила Билбао и са свјетем сузбала Користе.

Славни Кастелар, племенити родољуб шпанјолски, од како му је Серано преузео владу иште се до данас жив чуо, а то све за то, да не смега Серану, који је био предуца а да слобода Користе. Сада се тек омет појавио са насмом на једног свог пријатеља. У њему опомније своју странку, нека сву брзгу посвети једно побједи војске, која има да обезбједи будућност републиканске слободe. Држећи републику, говора, не само стјего републиканске странке, већ заједнички дјелом свих либералних странака, не нашоном баштином, већ баштином септембарске револуције, следнићемо оне, који уз њу приједју, бићемо правдени према онама, који јој служе; тражићемо владе доста помирљиве, да учврсте републику, владе законите, да пробуђују повјерене; задовољњемо се положајем помоћника, да република сведо у склад слободу и ауторитет, ред и демократију, стабилност и напредак“.

— Београдска „Исток“ доноси овај чланак:

Дан по дан па је и зима уступила прољевој тој обалеженој пероци рада. Али као што се не може говорити о сунцу без свјетлости, тако је немогућ и рад без преставе, да довољне пријемне за сналаживање своју предвиђених и неспредвиђених прелопа, једном ријечи без воље за рад. Вели се, авијца нек се отпочне, кад се обезбједи успјех. Али успјех може бити саво резултат радње; нерадња пак није ангда, ишти ће влада условљавати успјех. Скривених руку чекаји јабуку у крило, значи одрећи се будућности себе боја, жртвовати се, постати изодјеник самог себе. Да ми тако чинимо жалосно је, али је гота истина. Кад се не опажа ни најслабје искрице рада, имамо право у опште сузвати, да постоји и воља на рад. Од прољећа на прољеће одгађа се ријешене најжакотнијег питања рашно државе; свака влада, која год би на површину искрвала, ставила би на своју заставу ослобођење и уједноње васкодинок Српства, али на том би жали Боже и прошао. То је као нека церемонијална формалност, која се само из цијетета не може објави. О томе, да се ослобођење сматра као италијански услов општани не само Српства, него биш по инособ и Србије, није никад озбиљно мишљено, а још далеко мање у цели побједи српске мисли дјестовано и рађено. С једне стране толо еразерство, без одговарајућа рада, с друго стране најштини себични интереси појединца властодуљца одривше правашни углед светог задатка ослобођења и убивше вјеру у народу. Не треба да се верако, народ је ишт доства јако заглабно у кужну апатију. Али као што свако дјество претпоставља узрок, тако је и ово стање саво резултат дрвешњивог рада или боље нерада. Престављати народу непрекидно громким рјечима свети и велики задатак, а не радити на остварењу му уједно, него се башкарити у аотелу, значи народ декоравесити; успљављати чувствство народне, да не изврши своју привређену иштвију, значи ићи о глави самомо народу, бити издјеник своје отачбине.

Србија у своје добросржавеном интересу не свије изгубити из вида, да је њезни општена условљен револуцијом. Поставити на развалинама вјезовима освешено „легитимиста“, потекла нигло из револуције, није, а што је много главније, не свије бити друго, него носилац те поштене револуционарне мисли. Не треба се плашити пред простим изразом „револуција“; јер разлика је њезина од легитимног-права врло реалтивна. Правно Османлијска, да владају хришћанским народима,

формално је легитимно, а у ствари револуционарно, јер се оснива на сили. То, што ми горе назвамо револуционарним мишљу, није ништа друго, него ослобођење заробљених народа у интересу културе и човјечанства. Нико, ко је коле неистрастан, неће спорити, да је Србија потекла из извору те мисли, да јој је она услов садашњег остварења, да јој је позив њезинога остварења мост према будућности. Ко је и најмање проучио одношаје јевропских, и у опште свјетских држава, морао је стећи убјеђење, да овако мала државица, као Србија што је, не може у себи гаяити нужне услове за остварења, да мора утонити међу велика и дотацијама сусједних државина. Но није довољно то само признати, нужно је радити, старати се, да испадне противан резултат. А јесмо ли ми били свјесни свога позива? Јесмо ли ми сугласно развили своје силе у праву ослобођења и уједињења Српства, тог једног и искључивог ослобађача нарoдoг? Јесмо ли, провикнути народном мишљу, забацили своје рођење мајиним интересе, те се прихватили великог дјела народног ослобођења? Не, ми смо се вјесто својом племенитом позиву са себицим грађанством придубили раскошном тревности; разлучили смо интересе целокупног народа од својих рођених, па смо гледали ове последње постајати на и кајшиарским путем; ларжали смо на сва уста о „припреми“ акцији на прољеће“, а међутим се у потаји смјили како се на тај начин са бојажљивим и лудим пуним предасуда добар „кшеет“ прави; једном ријечи нажда није озбиљно мишљено, да је Србија искључива мета, да сбаци азијатски јарам са једнокрвне браће, него се постепено али сигурно одозго као мога сиуштала на груди народа нисао резигнације и задовољства. Цијена томе обавињању и успављању народне свјести о потреби јединства бијашу жеке столице с једне, и зеленички интереси с друге стране; народу, коме је неопходно нужна спољна револуција, поштовао се у добро смисљеном интересу појединаца о легитимности, државној праву; међу, који треба да понесе луч слободу заробљеној браћи, напушташе главу о цијелосходности полицијских уредаба, о неизбјежној нужди бирократске вријеме. Заборављајући, да је Србија тек на путу својој цели, отесале из ње „државу“ по модерној казупу, којој је искључива цаљ усавршене себе саме, или боље рећи старавије нових и нових знавица за „достојне.“! То је та основна погрешка, која се већ сад огромно свети, производећи као посљедницу народну апатију, равнодушност према ослобођењу, диле према себи самима, према својом рођењем напредку.

Кунштаторска политика за нас је убитачна и сиротосна. Питајте Бошњака, да ли му је чекало, да сбаци јарам својих крвопија; Призренца, Личанина, Бачвалина и т. д. Да ли ће се она моћи још дуго као Србин одржати. Чекање нам условљава очигледан гроб. Тодика чекања или изгледања може бити само за онога појамна, који држи у вапцама свога противника, те му за то вријеме крв на памук саме. Ми пак, који на очиглед с дана дан губимо стопу по стопу од попришног терена, којима је садање стање највећа несрећа, не смислимо или за тим, да у том јадном и све опсонијем стању дуго таворимо, него нам мора бити цаљ, да се што прије ослободимо. Смије ли се усудити ко да тврди, да је сада већа или бар оловка свијет народна и племенито одушевљење, као што је било 1860 — 1862 године; Политика оклевања укором отупила је народно чуство јер бијаше кадра створити прије себицима, безвјашне, кајшиаре, и трушпане, него племените и огњене борце за народну ствар. Војена спрема пак, ако није готова и неће бити, а друго, нека се угаси дух за акцију, па је и она постала излишна. Што се тиче дипломатског услова, да буде посипања „Политичка констелација“, дражко, да се ми најмање имамо чему надати од јевропске дипломатије; неко неће надати бадња вестење; цијену пак неби могли исплатити, па би отишли ми у залог, а то би била само провјена — јарка. Али при свем томе ко је коле изаео бодрија окоз развој политичких знамета у потоње доба, сугласање се с нама, да је многи и многи згодни тренутак пропуштен. Сад нам иде у прилог, што дипломатија не сматра наше одржање цијелокупности Турске као догму — и ако из са свјак себицих разлога —; а она у осталој и онако се плава свршеној ствари. За нас је убиство ако се вивезе у дипломатски пртаог, јер ћемо у њему као слабини, вада подлаћа; не тргујемо и не продајемо за мали Звор-

ник народни позив и задатак, дакле себе само; ако нам дође у опреку трговачки интерес (железница) са народним позивом, изберимо без одлагања потоње и некојмо ради првога кривити част своју.

Рекосмо да Србија у интересу свога рођењем поставља жора предузети улоге Шпјемонта; а како је очигледно, да од дана на дан онадамо, нужно је што прије, без оклевања отпочети радњу. С гога стављамо озбиљно на срце влади, да рачуна с том околношћу, јер може из небуха и скринути оно кобно „дошкан је“; искључиво задатак треба да је влади старат се да — прије него што се наступи, изврши или бар озбиљно покуша извршити мисају Србије. Кад сами о себи бесједимо обично смо неспешите; вада смо готови да држимо свој бољак и напредак, а народно ослобођење једва за могуће! Ко то труби, чини по дуплицим налогу, или по неубуданој страсти свога цаља, озбиљан српски државник не смије бити лажовјери; по ижењу заинтересованих ко скије пресудити критичност стања. А кад би она грозна дилема и постела, ваљало би озбиљно промислити: да ли је цијелосходније постепено али стајно умјерити: или ми часка не чистити, него се одважити; па на и све ставити — ва Banque! — докле ћемо чекати? —

Д О П И С И.

ИМОЦИ, 18. Априла. — Не давно ожаљована су наша браћа у Далмацији са свршу својих двају врлих синова. Кратко вријеме по смрти Крете Кулишања из Врљке у Цетини, уграби нам и потогла гласовитог Стојана Јанковића, потоњи његовог оградан. Нију гроза Јанковића, из равних Котара. Колико су ова два Србина у нашем народу значила и каква је њихов глас у свакој важнијој пригоди моћи нисао, то знају добро они, који су их љубила и поштовали, за које су покојници цијелог свог живота радани, живо патрало и неуморно; знају и њихови (нашег народа) непријатељи, који су их се бојали, врлили али и поштовали. —

Ми у овоме вјесту жтећи да покажемо каква знак који у истина оплакујемо ове велике губитке за наш народ, приредисмо оваје парастос за оба покојника. Народ се без разлике одазнао да покаже своје саучење и дошао у великом броју у нашу привољавну цркву. По свршетку црквених церемонија престави у живој бесједи наш ваљан прото Маргетић окупљеном народу њихов живот у кратко и шта смо у споменути покојницима изгубили, као и то, да се треба у јавном раду на њих угледати и за примјер узимати. Слана њиховој вјешу и спомени! Да Бог да се оваки хваљадни у нашем свијету!

ДАШЊОВГРАД, 21. Априла. — Ако и неки ништа ново с овога краја јавити, а оно барем о нашој домаћој коју да речеко. Познато је како нас је прошла година необично оназдања, јер нам скоро никаква рода не доноси да не пакте људи најстарији. Но ми смо, Богу хвала, имали опет два добра, прво, што се знала власт старала да наваби народу храну; а друго, што нисамо доста живага, више него кад прије; и са та два добра послужисмо се у нужди и опет се не бојимо од прошле зле године да нас са свјек награди.

Зиму смо имали виро студену с многи вјетровика и голокразницама, но у томе смо донекле добро стајали јер нам је сијено родило било добро као игла, те за пићу животине мишљасмо да смо мирни; но с концем Јануара духу нам страшно источни вјетар, који је три дана пухао тако страшно, да најстарији људи тога не пакте. Ови је вјетар жарену пићу у ваздух дигао куд је год прошао, многе куће раскрио, дрвене покрхао а на вјеста и земљу орану за озим, дигао у ваздух и т. д. И ово је велику штету нанјело.

Послије зимунше патње једна чекаско прољеће и гору зелену, али нам и прољеће упорно дође с вјетровика и много студену, а 18. и 19. о. вјаско и слању. Ова је слава јаву штету починила, особито виноградима. Као што је жуино у Бјелопавлиће, ми најстарији људи не ваку да да је игда у ово доба славо било.

Покрај тога недовољство опет се можемо доброј години надати, јер су људи јесење прилично насипали пшенице и другог озимог жита, која су врло лијена и већ су почела ватањна и

умертни (кукуруз) у велико сијемо са добрим изгледама, и народ је весео и одушевљен за бољу рад. А како ће Бог дати идемо да видимо. И ако што добро буде, јавићу на своје вријеме.

ЦЕТИЊЕ, 29. Априла. — Ђурђевдан је слава Њ. Св. нашега кнеза Николе I. и овај лијени српски народни обичај прослављен је као и досад свечанијем начином. Тога дана и дан прије дошли су скоро сви народни главари, да поздраве и честитају своје Господару славу. У обично вријеме била је света служба божа, коју је служило преосветлени митрополит г. Иларион, а присуствовао је Њ. Св. кнез праћен многи г. г. чиновницима. У подне био је објед, а у вече вечерња и забава у свијетлом двору, гдје су част имали учествовати све присутне народне старешине. У очи дана била је варош осветљена, а којичка банда свирала је пред двором и кроз главну улицу.

— Овогодишњи Ђурђевдан значајан је још са једнога важног чина, који је обављен. Њ. Св. наш кнез именовав је, пошто су досадни чланови сената дали оставке, нове сенаторе. Наме г. г. *Маша Бршчи, Ставка Радокића, Баја Бошковића, Маша Ђуровића, Станка Вухотића и Марка Миланова.* Предсједник је г. *Божо Петровић.* Г. војводи Машу Врбци појерила је Њ. Св. кнез управо унутрашњих послова и грађевине, а г. Станку Радокићу управо кнежевске канцеларије и просјете. Народ иригорског радље је с овом сретном избору који обећава рад озбиљан и користан земљи и Господару? Сви наменовани чланови сената положили су сутра дан заклетву и отпочели свој рад.

— Истога дана именован је г. Гавро Вуковић секретаром сената.

— Г. Јован Парско руски консуло у Дубровнику, дошао је у прошлу суботу на Цетинје.

— Г. Јован Судићин, кнежев дворски секретар предао је Њ. Св. кнезу оставку на своје звање. Њ. Св. кнез прихвати је исту и извољно је управити на г. Судићина на Ђурђевдан ово писмо, које добио га. онда саопштавамо: „Господине Судићину! Недопунтајући наше поремећено здравље, да би сте и даље на Цетинје стајно пребивати могли, у пољудној милости одицштам вас од дужности ваше у кочеству мојега дворског секретара; и жељећи вам овом приликом дати дозад мојега истинског благовољења, оном пензије, која ће вам се одредјелити, задржававам вам наслов својега почасног секретара, с тврдом надеждом, да ће те ви у свакој прилици најрешитосније оправдати ово повјерење, које на нашу општу вјерност и оданост полагамо.“

— Наша нова влада, са одобрењем Њ. Св. кнеза, узинула је прву наредбу о дању на шпирит, дуван и живо. Ми са задовољством ово биљжимо, јер смо у своје вријеме у нашем чланку изразили се против посреднога данка и само смо у толико га одобрили, што је успављен за вријеме и што га је захтјевала внаредно оскудна година и велики внаредни трошкови. Које је држава имала набављати народу жита и давајући га испод куповне цијене и због оставијех сретства, којима му је у овој негоди притекла. Наша нова влада постарале се без сумње да отвори друге, нове изворе, из којих ће ово државне потребе подириати.

— Њ. Св. кнез извољела је на Ђурђевдан обдарити бившега сенатора сердара г. Јоца Нилетића орденом кнеза Данила првога реда, а г. Рада Плавенца, агента у Скадру истиа орденом четвртога степена.

— Добила смо жалосну вјест, да је умро велики научењак слави књижевник Никола Томажес. О животу и раду његовом ми ћемо другом довијету опширно извјестати. Ушлед смрти његово добила смо и ово писмо, уложени да га саопштирамо:

„ПОШТОВАНИ Г. УРЕДНИЧЕ!“

Јуче је стигао изшој которској општини од шибеничке општине брзоја, с тужном гласом, да се преставио слави и велики муж Никола Томажео (Томашић) у Фиренци, и да ће за покој његово душе 7. Маја по нов. календару у католичкој шибеничкој цркви држати се парастос. Наје ми мојера обраћати вежњу читалаца Вашиг да-

